

הפקחים לא הצליחו להושיע: צבת הים לא מצאה מקום להטיל את ביציה

רטנר דוד

איציק קורקוס, עובד רשות הטבע והגנים, קיבל שלשום משימת לילה יוצאת דופן: לסייע לצבת ים חומה להטיל את ביציה בחוף הכרמל בחיפה. הוא הוזעק למשימה לאחר שפקחים של הרשות הבחינו בימים שישי ושבת בבוקר בסימני מצוקה שהותירה הצבה בחול, בחוף המוזנח שבין מסעדת "מקסים" למגדלי חוף הכרמל. שני פסים רחבים שהותירו סנפיריה, וסימני חפירה, הראו שהצבה ניסתה לעלות בלילה לחוף כדי להטיל את הביצים - ללא הצלחה. צבת הים, שהחלה את חייה ממש באותו חוף, קיוותה כנראה למצוא במקום רצועת חול נקייה כמו זו שאליה בקעה מהביצה - אך במקום זאת גילתה בה לכלוך, אספלט ומכולת אשפה ממתכת. הפקח דיווח לדותן רותם, הביולוג המחוזי, שהעביר את המידע לניב לוי, רכז המרכז להצלת צבי ים של הרשות במכמורת. רותם ולוי שלחו למקום את קורקוס, כדי שירחיק סקרנים שינסו לעזור לצבה במקום לתת לטבע לעשות את שלו. הוא ידע, עם זאת, שהסיכוי שהצבה אכן תטיל אינו גדול. לדבריו, "מבחינת ההטלה הטבעית, צבי הים הירוקים והחומים בישראל למעשה כבר הוכחדו. לאורך כ-190 ק"מ חוף של ישראל נותרו לנו כשמונה צבות ירוקות ו-40-50 צבות חומות. כל שנה נפלטים לחוף כ-100 צבים מתים, רובם עקב פגיעות הקשורות לבני אדם." לוי ורותם קיוו בכל זאת לנס - שהצבה תנסה לעלות שוב לאתר ההטלה. אך הנס לא התרחש. קורקוס עמד לבד על הטיילת והביט בייאוש סביבו. עבור צבה אטית וחסרת הגנה, התקרבות למקום כזה אינה משימה פשוטה. תחילה עליה לצלוח שורת סירות דיג שמטילות רשתות בלילה. אם הצליחה להתגבר גם על גלי החוף הגבוהים, עליה לעבור מתחת לחבל שנמתח לאורך החוף עקב שביית המצילים. ואז מצפה לה הפתעה: פיסת חול צרה ומלוכלכת תחומה בחומת בטון, כביש אספלט ומגרש כורכר שמשמש כאתר זנות. עבור הצבה החומה מחוף הכרמל כל זה היה כנראה יותר מדי. אולי חומת הבטון או הלכלוך שלא איפשר לה להתחיל לחפור גומה להטלה גרמו לה לוותר. ואולי נבהלה מאורות המכוניות או מצלילי מוסיקת הטראנס ואורות הלייזר שבקעו מהמועדון שנבנה בקומת הכניסה של המגדלים הסמוכים. מה שברור הוא שאחרי שלושה ימים של ניסיונות עקרים ויתרה הצבה וחזרה לים. שם, מעריך לוי, היא שיחררה 80 ביצים שהושמדו מיד במים המלוחים. כדי להבין את ההתקשות של הצבה לחזור דווקא לחוף כל כך לא מסביר פנים צריך להכיר את מנגנון הביות של צבי הים. צב ירוק או חום מתחיל את חייו כביצה שהוטלה בבור בחול. אחרי 60 יום, הביצים בוקעות והצבים אצים לים, שם מתחיל מחזור חיים, שחלקו עדיין מסתורי בעבור החוקרים. בין גיל 10 ל-30 מגיעים הצבים הירוקים והחומים לבגרות מינית. לדברי לוי, רק אחוז מהצבים שבקעו מהביצה שורד עד לשלב זה, שבו מתעורר בהם מנגנון ביות שהוטבע בהם עוד כשהיו עובר. הם מנווטים בדיוק לחוף שבו בקעו - כשהם מונחים על ידי המגנטיות של כדור הארץ (הצבה הירוקה חוזרת לנקודה המדויקת שבה בקעה, בסטייה של מטר אחד; החומה "מפספסת" בעשרות מטרים בודדים). המטרה היא להתרבות ואחר כך להטיל. צבה חומה מטילה פעם בשנתיים; הירוקה פעם בשלוש שנים. הצבה החומה שניסתה לעלות לחוף הכרמל בסוף השבוע, בקעה בו בין שנות ה-40 לשנות ה-80 ולכן ניסתה לחזור אליו. על פי סימני החפירה והזחילה הנואשים, היא ניסתה להגיע לנקודה שבה רובצת כעת מכולת אשפה ענקית ממתכת. דו"חות פקחי רשות הטבע מלמדים עד כמה נואשים הניסיונות של הצבות לחזור ולהטיל במקום שהוכתב להם על ידי הטבע. "מאמצע מאי יש לי 29 דו"חות של פקחים על ניסיונות עלייה של צבות להטלה בין מכמורת לתל אביב," אומר לוי, "מתוך 29 רק תשעה מקרים הסתיימו בהטלה." לפני חמש שנים נפתח המרכז להצלת צבי ים במכמורת. בית ספר "מבואות ים" תרם את המבנים, המכללה הימית של מכמורת תורמת מתנדבים. הפרויקט, שהחל ב-1993 ביוזמת הביולוג זאב קולר, מתרכז בשתי מטרות: הצלה וטיפול בצבי ים פצועים שנפלטו לחוף, והכנת גרעין רבייה כדי להגדיל בטווח הרחוק את מספר צבי הים שיחזרו לחופי ישראל. זה עשר שנים אוספים פקחים את כל הביצים מקני הצבות לאורך החופים. הביצים מרוכזות בחמש שמורות טבע. התקווה היא שכשיגיעו לבגרות מינית, יחזרו הצבים לחופי אותן שמורות וכך יגדילו את סיכויי ההישרדות, בלי בטון ואספלט. בנוסף, נלקחים בכל שנה 15 צבים לגידול בשבי - וכשאלה יטילו ביצים הן יוטמנו בקנים מלאכותיים בשמורות. "אני כבר לא אהיה פה לראות המוני צבים חוזרים לחופים ישראל," מסכם לוי, "אבל אולי הנכדים שלי יראו את זה."

פורסם בתאריך - 22/06/04